

Η θεώρηση του σώματος στην Ορθόδοξη Θεολογία

Ορθοδοξία / Συνεντεύξεις

Ιωάννης Πλεξίδας, Δρ Φιλοσοφίας και Θεολογίας

[Προηγούμενη δημοσίευση: <https://www.pemptousia.gr/?p=166107>]

Η.Φ.: Γράφετε στο βιβλίο σας «Άνθρωπος και θάνατος» ότι «οι χριστιανοί δεν διακατέχονται από σωματοφοβία και δεν αισθάνονται ντροπή για τη συνθήκη της σωματικότητας τους». Ποια είναι η αντίληψη των χριστιανών για το σώμα;

Ι. ΠΛΕΞΙΔΑΣ: Ο Karl Popper έχει χαρακτηρίσει τη συνύπαρξη του ψυχικού με το σωματικό στη μία ανθρώπινη υπόσταση το δυσκολότερο και βαθύτερο φιλοσοφικό πρόβλημα. Είναι πραγματικά δυσχερές να συλλάβει κανείς την ψυχή και σώμα σαν ένα και το ίδιο πράγμα και συγχρόνως σαν δύο διαφορετικά. Για τους χριστιανούς συγγραφείς που βρίσκονταν αντιμέτωποι με τα γνωστικά ρεύματα της εποχής και τα οποία απαξίωναν το σώμα, το πρόβλημα «σώμα» είχε ήδη τεθεί και ζητούσε λύση. Για τους Πατέρες η ανθρώπινη υπόσταση, το ανθρώπινο πρόσωπο, είναι

αποτέλεσμα της αλληλοπεριχώρησης των δύο αυτών ετερόκλητων οντολογικών και φυσικών πραγματικοτήτων, της ψυχής και του σώματος. Η ανθρώπινη ύπαρξη κατανοείται ως ψυχοσωματική ολότητα, ως μία ενιαία υπαρκτική πραγματικότητα. Η παρουσία του ανθρώπου στην ύπαρξη θεμελιώνεται στην ψυχοσωματική αλληλεπίδραση. Η αδιάσπαστη ενότητα της ψυχής με το σώμα συνθέτει τον ενιαίο άνθρωπο. Ψυχή και σώμα κατανοούνται ισότιμα. Τόσο το σώμα όσο και η ψυχή, είναι κτιστά, δηλαδή δημιουργημένα, με μόνο άκτιστο [αδημιούργητο] τον Θεό, επομένως δεν υπάρχει κάποια αξιολογική διαφοροποίησή τους. Η ισόκυρη θεώρηση ψυχής-σώματος αίρει κάθε μορφή μανιχαϊστικού ή γνωστικού δυαλισμού. Οι χριστιανοί δεν διακατέχονται από σωματοφοβία και δεν ντρέπονται για το σώμα τους, όπως, για παράδειγμα, συνέβαινε με τους πλατωνικούς και νεοπλατωνικούς φιλοσόφους — όπως χαρακτηριστικά αναφέρει ο φιλόσοφος Πορφύριος, *Περί τοῦ Πλωτίνου βίου*, Plotini Opera, vol. 1, Leiden, Brill, 1951, 1.1-2: «Πλωτῖνος ὁ καθ' ἡμᾶς γεγονώς φιλόσοφος ἔωκει μὲν αἰσχυνομένῳ ὅτι ἐν σώματι εἶη».

Ἰωάννης Γρ. Πλεξίδας

Ἡ Μετασκευὴ τοῦ Ἄνθρώπου

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

*στὴν ἀνθρωπολογικὴ σκέψη
τοῦ Νικολάου Καβάσιλα*

*Πρότυπες Θεσσαλικές Ἐκδόσεις
Τρίκαλα, Ἀθήνα*

2007

Το σώμα για τους χριστιανούς δεν θεωρείται κακό, επειδή είναι υλικό. Και η ύλη είναι δημιούργημα του Θεού, επομένως δεν είναι κακή, δεν είναι απορριπτέα. Είναι εξαιρετικής προφάνειας η φράση του Δαμασκηνού, *Πρός τούς διαβάλλοντας τάς άγίας εικόνας*, Λόγος Α΄, §16.32-34, Kotter III: «Μή κάκιζε τήν ύλην· οὐ γάρ ἄτιμος· οὐδέν γάρ ἄτιμον, ὅ παρά Θεοῦ γεγένηται· τῶν Μανιχαίων τοῦτο τό φρόνημα». Η αρνητική εικόνα που υπάρχει για το ανθρώπινο σώμα στη χριστιανική σκέψη και παράδοση είναι ολοκληρωτικά εσφαλμένα και έξω από την πατερική παράδοση. Το σώμα δεν είναι κακό. Το σώμα είναι ηθικά ουδετεροποιημένο. Δεν ευθύνεται για τη διάπραξη της αμαρτίας, δεν είναι η πηγή του κακού. Το σώμα καθαυτό είναι άλογο και άψυχο. Δεν έχει δική του λογική. Η κίνηση τού σώματος είναι ανάλογη της κίνησης της ψυχής. Το ανθρώπινο σώμα εικονίζει την ψυχή, είναι το όργανό της. Ο Δαμασκηνός —και πάλι— θα πει χαρακτηριστικά, *Κατά Μανιχαίων*, §29.30-31, Kotter IV: «Τό σῶμα νεκρόν κείμενον οὐχ ἁμαρτάνει. Οὐκοῦν οὐκ ἐκ τοῦ σώματος ἡ κακία, ἀλλ’ ἐκ τῆς ψυχῆς». Δεν πρέπει να ξεχνούμε, δε, ότι στην κατάφαση της σωματικότητας συνάδουν και οι ευχές των πιστών (*Πληρωτικά Θείας Λειτουργίας*, «Ἄγγελον εἰρήνης... φύλακα τῶν ψυχῶν καί τῶν σωμάτων ἡμῶν παρά τοῦ Κυρίου αἰτησώμεθα»).

Οφείλουμε, θεωρώ, να ξανασκεφτούμε, να σκεφτούμε διαφορετικά, τη συνθήκη της σωματικότητας. Στον σύγχρονο διάλογο για το ανθρώπινο σώμα στον οποίο συμμετέχουν μία σειρά από κοινωνικές επιστήμες, η ορθόδοξη θεολογία έχει να προσφέρει πολλά περισσότερα απ’ όσα θεωρείται ότι έχει να προσφέρει.

[Συνεχίζεται]

<http://bit.ly/2uEovrC>